

Отже, найважливішими завданнями сучасної практики обліку, аналізу та управління є вироблення і виконання рішень, спрямованих на досягнення фінансово-економічної стійкості та ефективності функціонування підприємства. З цією метою актуальною стає проблема формування системи, якій притаманні аналітичні функції. Аналітична інформація використовується для прийняття управлінських і фінансових рішень як всередині підприємства, так і за його межами.

Базовою основою є облікова підсистема, оскільки саме в ній формується і обробляється інформація, яка використовується для аналізу. Аналітичне забезпечення управлінської діяльності підприємства виконує особливу роль при обробці облікової інформації з метою оцінки її повноти, достовірності, своєчасності із метою подальшого аналізу для виявлення вузьких місць, а також прихованих резервів. Органічну єдність і взаємозв'язок всіх складових підсистем обліково-аналітичної системи підприємства дозволяють, з одного боку, приймати необхідні тактичні рішення в оперативному режимі, а з іншого – розробляти і коректувати стратегії розвитку підприємства на довгострокову перспективу.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Причини необхідності розробки стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку / Р. Ф. Бруханський // Економічний аналіз. – 2014. – Т. 16. – №. 2. – С. 210-217.

2. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / Р. Ф. Бруханський, О. П. Скірпан. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 444 с.

3. Бруханський Р. Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва: монографія / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 384 с.

4. Пуцентейло П.Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства [Електронний ресурс] / П. Р. Пуцентейло // Сталій розвиток економіки. – 2015. – № 1. – С. 168-174. – Режим доступу https://scholar.google.com.ua/scholar?as_q=site%3Airbis-nbuv.gov.ua&as_sauthors=%20%D0%9F%D0%A0%20%D0%9F%D1%83%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B9%D0%BB%D0%BE&hl=uk&btnG=&as_sdt=0%2C5

5. Пуцентейло П. Р. Особливості функціонування аналітичного забезпечення підприємств [Електронний ресурс] / П. Р. Пуцентейло // Інноваційна економіка. – 2015. – № 1. – С. 194-198. – Режим доступу http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=inek_2015_1_37

6. Пуцентейло П.Р. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності підприємства [Електронний ресурс] / П.Р. Пуцентейло // Інноваційна економіка. – 2015. – № 3 (58). – С. 228–233. – Режим доступу http://ie.at.ua/IE_2015/InnEco_3-58-2015.pdf

Олександр Бойчук, Володимир Забчук
Тернопільський національний економічний університет

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ: СКЛАД ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

МСБО 38 визначає, що нематеріальні активи це ресурси, контрольовані суб'єктом господарювання, від яких очікується надходження майбутніх економічних

вигід до суб'єкта господарювання; вони позбавлені фізичної субстанції; їх можна ідентифікувати [8, с.476].

П(С)БО 8 „Нематеріальні активи” наводить інше визначення: „Нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікованим та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам [9].

Склад нематеріальних активів – це сукупність об'єктів таких активів, які є в основі організації синтетичного та аналітичного обліку. Склад нематеріальних активів може змінюватися, поповнюватися як в цілому, так і на кожному підприємстві, що залежить від наукових досліджень, розробок тощо.

Класифікація – це систематизація, групування об'єктів нематеріальних активів за певними ознаками, є важливою базою організації обліку, економічного аналізу та контролю.

Згідно п.5 П(С)БО 8 „Нематеріальні активи” [9] до складу нематеріальних активів включаються: права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище тощо); права користування майном (право користування земельною ділянкою відповідно до земельного законодавства, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо); права на комерційні позначення (права на торговельні марки, знаки для товарів і послуг, комерційні (фірмові) найменування тощо); права на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, у тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо); авторське право та суміжні з ним права (право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляція даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення тощо); незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи; інші нематеріальні активи (право на провадження діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо) [9].

Ю.Бородін вважає, що нематеріальними активами можуть бути близько 30 видів прав на об'єкти власності, при цьому поділяє їх за правовою ознакою [4, с.4].

На думку Л.З.Шнейдемана: “під нематеріальними активами розуміється умовна вартість об'єктів промислової та іншої власності, а також інших аналогічних відчужувань майнових прав” [3, с.320].

Водночас В.Б. Івашкевич, розглядає нематеріальні активи як витрати підприємств на нематеріальні об'єкти, що використовуються протягом довгострокового періоду в господарській діяльності і приносять прибуток [5, с.345].

П.Й. Атамас вважає, що нематеріальні активи – це затрати установи на заходи, що не створюють матеріальних об'єктів, але три-чотири роки повинні приносити певну користь від їх використання [1].

В. П. Завгородній вважає, що нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, адміністративних цілей чи надання в оренду іншим особам [6].

З позицій бухгалтерського обліку до нематеріальних активів як складової активів підприємства належить та інтелектуальна власність, яка має вартісну оцінку, і це є головною ознакою, що поділяє об'єкти інтелектуальної власності на дві групи: об'єкти інтелектуальної власності як об'єкти нематеріальних активів; об'єкти інтелектуальної

власності, що не мають вартісної оцінки і не належать до нематеріальних активів [7, с.19].

Для обліку нематеріальних активів, відповідно до Інструкції №291, призначено рахунок синтетичного обліку 12 «Нематеріальні активи». За дебетом рахунка 12 відображаються придбання або отримання внаслідок розробки (від інших фізичних або юридичних осіб) НМА, які обліковуються за первісною вартістю, та сума дооцінки таких активів. За кредитом – вибуття нематеріальних активів внаслідок продажу, безоплатної передачі або неможливості отримання підприємством надалі економічних вигід від його використання та сума уцінки нематеріальних активів. Для організації обліку витрат підприємства на придбання НМА або їх створення власними силами призначено рахунок синтетичного обліку 15 «Капітальні інвестиції». За дебетом цього субрахунка відображається збільшення зазначених витрат на придбання або створення нематеріальних активів, за кредитом – їх зменшення (введення в дію, прийняття в експлуатацію тощо).

Отже, слід наголосити, що нематеріальні активи відіграють досить важливу роль у діяльності підприємства: є основою та індикатором технологічного розвитку підприємства, відображають інноваційну спрямованість його діяльності. Дані активи створюються та купуються заради досягнення позитивного ефекту функціонування підприємства, який втілюється в показниках результативності діяльності [10].

Література

1. Атамас П.Й. Основи обліку в бюджетних організаціях : навч. посіб. / П.Й.Атамас. – К. : Центр навч. л-ри, 2003. – 284 с.
2. Бакаев А. С. Учетная политика предприятия / Бакаев А. С., Шнейдеман Л. З. – М. : Бухгалтерской учет, 1994. — 823 с.
3. Белова І.М. Завдання та принципи побудови обліку розрахунків з покупцями і замовниками / І.М. Белова, Т.В. Дідоренко // Сталій розвиток економіки. – 2015. – № 3 (28). – С. 217-220.
4. Бородин Ю. Исследование бизнеса / Бородин Ю. – К. : АПП “Веполь”, 1998. — 268 с.
5. Бухгалтерський облік в Україні (за національними положеннями) : [навч.-практ. посіб.] / за заг. ред. П. В. Мельника. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2002. — 392 с.
6. Завгородний В. П. Бухгалтерський облік в Україні / В. П. Завгородний. – К. : А.С.К., 2003. – 848 с.
7. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика : [наук.-практ. вид.] : в 4 т. / за заг. ред. О. Д. Святоцького. – Т.4 : Оцінка інтелектуальної власності. Бухгалтерський облік та оподаткування / О. Б. Бутнік-Сіверський, О. П. Гавриленко, С. О. Довгий та ін.; [за ред. О. Б. Бутнік-Сіверського, О. Д. Святоцького]. – К. : Видавничий Дім “Ін Юре”, 1999. – 350 с.
8. Міжнародні стандарти фінансової звітності 2004 / [пер. з англ. за ред. С. Ф. Голова]. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2005. — 1222 с.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» : Наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242 // Бізнес «Бухгалтерія». – 2012. – № 1.
10. Теоретичні основи оцінки та обліку нематеріальних активів в Україні / Касич А. О., Хімич І. Г. // // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: «Актуальні проблеми управління та фінансово господарської діяльності підприємства». – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 49 (1022). – С. 61–67.